

Viite: Oikeusministeriön kirje - lausuntopyyntö 26.6.2014 (OM 6/33/2014)

Valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistus (OM Mietintöjä ja lausuntoja 25/2014)

Johdanto

Oikeusministeriön oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013-2025 on todettu julkisen oikeusavun lyhyen aikavälin tavoitteeksi selvittää valtion oikeusaputoimistojen organisaattiorakenteen kokonaisuudistamisen tarve, osana oikeudenhoidon tehostamis- ja sopeuttamishanketta. Rakennetyöryhmän tehtävänä on ollut selvittää mahdollisuuksia muodostaa oikeusaputoimistoista nykyistä laajempia hallinnollisia kokonaisuuksia, arvioida yhden oikeusapuviraston perustamisen vaikutuksia sekä tehdä ehdotus oikeusaputoimistojen organisaattiorakenteeksi.

Lausuntopyynnössä on pyydetty ottamaan kantaa erikseen numeroituihin kysymyksiin. Niiden johdosta Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry (jatkossa OHK) toteaa seuraavaa:

1. Kantamme julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan eriyttämiseen

OHK puoltaa eriyttämistä.

OHK katsoo oikeusavun ja edunvalvonnan toimintojen olevan erilaisia ja olisi sidosryhmille ja kansalaisille selkeämpää kun kumpikin toimisi ominaan.

Lisäksi OHK:n mielestä eriytetyt toimistot poistaisivat esteellisyysoingelman silloin kun toimistot sijaitsevat myös fyysisesti erillään.

Oikeusapu- ja edunvalvontapiirin johtajan tehtäviin on kirjattu sidosryhmäyhteistyö. Katsonne, että myös toimistojen johtavien tehtävissä tämä pitäisi näkyä, koska käytännössä merkityksellinen sidosryhmäyhteistyö esimerkiksi edunvalvonta-asioissa tapahtunee paikallistasolla, holhous- ja sosiaaliviranomaisten ja käräjäoikeuksien kanssa.

Lisäksi edunvalvontaa ja oikeusapua on pidettävä samanarvoisia

2. Kantamme 8 oikeusapupiirin muodostamiseen

ks. kohta 3.

3. Kantamme 6 oikeusapupiirin muodostamiseen

Esitetyistä vaihtoehtoista OHK puoltaa kuuden oikeusapupiirin mallia.

Kuusi oikeusapupiiriä vastaa pitkälle nykyistä jakoa ja tässä mallissa oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen eriyttäminen olisi mahdollista. Työryhmä on arvioinut tämän vaihtoehdon kustannusneutraaliksi. Kahdeksan piirin malli edellyttää lisähenkilöstön palkkaamista, tosin tätäkin vaihtoehtoa on arvioitu kustannusneutraaliksi laajassa mielessä. Kuuden piirin mallin etuna on myös piirien pienemmät kokoerot ja paremmat mahdollisuudet käytänteiden yhtenäistämiseen.

4. Kantamme koskien tehtävänkuvia

Negatiivista se, että osalta nykyisten hallinto/osastosihteereiden palkka laskisi parin vuoden kuluttua, koska vaativuustaso muuttuisi.

Piirien kahden hallintosihteerin malli on OHK:n mielestä hyvä, vaikka haavoittuvainen (toinen lomalla, toinen sairastuu). Toisaalta katsomme, että mikäli näin tapahtuu, voivat toimistoissa olevat hallintosihteerit avustaa tällaisissa tilanteissa (nykyään sähköisesti hoidetaan paljon asioita, joten kyllä onnistuu)

Oikeusapupiiritason kahden hallintosihteerin lisäksi voi olla myös hallintosihteeri oikeusapu- ja edunvalvontatoimistoissa jos toimiston henkilökuntamäärä olisi 20 tai enemmän. Mietittäväksi mielestämme jää, miten hoidetaan pienempien toimistojen talous- ja henkilöstöasiat.

OHK ei kannata esitystä, ainakaan tässä vaiheessa, että toimiston hallintosihteeri toimisi sihteereiden esimiehenä ja kävisi kehityskeskustelut sihteereiden kanssa. OHK katsoo, että toimiston johtajan esimiehenä täytyisi käydä kehityskeskustelut sihteereiden kanssa sekä oman toimiston julkisten oikeusavustajien tai edunvalvojien kanssa.

Toimistojen johtajan tehtäviin olisi ehkä luonnollista lisätä vastaaminen toimiston tulostavoitteesta ja toimiston töiden järjestelystä yleisesti sekä työhyvinvoinnista.

5. Kantamme 11 oikeusaputoimiston muodostamiseen

OHK ei pidä tätä vaihtoehtoa kannatettavana.

Haittapuolista merkittävin on oletettava esteellisyystilanteiden merkittävä lisääntyminen. Muina haittoina työryhmässäkkin on nähty yksiköiden suuret kokoerot, vaikeus pitää toimintatavat yhdenmukaisina sekä että oikeusavun ja edunvalvonnan eriyttäminen ei olisi mahdollista.

6. Kantamme keskusviraston perustamiseen

OHK ei pidä keskusviraston perustamista tässä tilanteessa hyvänä.

OHK katsoo, että keskusvirasto lisäisi kuluja ja veisi resursseja sekä olisi yksi porras lisää oikeusministeriön ja oikeusaputoimistojen väliin.

7. Kantamme oikeusapuviraston perustamiseen

OHK ei pidä oikeusapuviraston perustamista hyvänä.

OHK katsoo, että tässä vaihtoehdossa yksityisille avustajille tehtävien oikeusapupäätösten keskittäminen olisi joustavampaa ja päätökset ehkä yhtenäisempiä.

Lisäksi tässä mallissa olisi mahdollista, että toimipaikkojen välinen riippumattomuus vaarantuisi, koska nykyisistä itsenäisistä oikeusaputoimistoista muodostettaisiin yksi virasto.

8. Parhaana pitämämme malli valtion oikeusaputoimistojen organisaatioksi ja perustelut kannallemme

OHK pitää kuuden piirin muodostamista parhaana, edellyttäen, että oikeusapu ja edunvalvonta eriytetään.

9. Muuta lausuttavaa

Uudistuksen tavoitteena on mahdollisimman pitkälle viety keskittäminen. Mikä on OHK:n mielestä hyvä asia, koska esim. nyt jokainen virasto joutuu itse laatimaan erilaiset suunnitelmat mm. tietoturva-, yhdenvertaisuus-, tasa-arvo yms. ja se vie aikaa. Jatkossa suunnitelmat tehtäisiin keskitetysti, joten suunnitelmat olisivat yhtenäiset kaikilla.

OHK pitää hyvänä, että budjetti laaditaan johtotiimissä, kuten myös julkisten hankintojen keskittäminen. Hallintotehtävien siirto vapauttaisi voimavaroja asianajo- ja edunvalvonta-

tehtäviin ja ns. perustyöhön.

Pieni pelko kuitenkin tässä uudistuksessa on se, että siirtyvätkö hallinnolliset tehtävät tosi-asiassa pois toimistoista? Mikäli hallintoasiat joudutaan tekemään edelleen toimistoissa, niin johtotiimiä ei tarvita ja henkilöstön vapautuminen perustyöhön ei toteudu.

Sirpa Suomela
varapuheenjohtaja

Pirkko Kauppinen
rahastonhoitaja